

EDİTÖR ADI: Handan Tunç

Fotoğrafçılar: Alev TANRIKORUR, Benal Berke, Berke Özbay, Elif Gökalp, Elif Koca, Filiz Ağırbaş, Hatice Ayaksız, Hatice Seyfioğlu Çelik, Hülya Mutlu, İdris Aydın, İpek Yıldız, Mehmet Ali Yükselen, Melike Fakı, Mithat Vural, Münevver Antczak, Orhan Yavuz, Osman Şişman, Pınar Şener Köse, Seçkin Yenici, Tansel Atasagun

HİKÂYE ADI: **Vebadan Koronavirüse Toplumsal Belleğin Not Defteri**

GİRİŞ YAZISI:

VEBADAN KORONAVİRÜSE TOPLUMSAL BELLEĞİN NOT DEFTERİ

1665-1666'daki büyük veba Londra'da 150 bin kişinin hayatını sonlandırdı. Daha sonra yetkililer, koronavirüs salgınının patlak vermesi sırasında olduğu gibi, genel karantinaya girilmesini, çözüm olarak uygulamaya koydular. Orta sınıf; yönetsel otoritenin varlıklarını sürdürebilme paniği ile isyanları engellemek için bir daha çıkmalarına izin verilmeyeceği korkusu ile yiyecek ve bakım ürünlerini stokladıkları evlerine çekildiler. Kendilerine güvenli bir yaşam ortamı sağlamış olmanın bencil huzurunu gizlemeye çalışarak, diğer insanlardan haber almaya çalıştılar. Kilise ve yöneticilerin belirsizliğin içine akan yaşamların kurtulabilmesi için çözüm üreteceklerinden başlangıçta kuşku duymadılar. Evlerinde kaldılar. Her gün kapanıp iflas eden işletmelerin yağmalandığı haberlerini almaya başladılar. Şapkacılar, perukçular, eğerciler, mobilyacılar, terziler, dokumacılar, çamaşırhaneler, kumarhaneler ve seks işletmeleri, ilk kapanıp iflas edenlerdi.

Modern dünyayla ile paralellikler kurabildiğimiz o yılları; iki tarihi belgesinden öğreniyoruz. "*Veba Yılı Günlüğü*", açıklanan olaylardan 57 yıl sonra 1722'de yayınlandı. Bir gazeteci ve roman yazarı Daniel Defoe; belgesel kaynaklarla çalışabildi ve çağdaşlarının neredeyse tüm resmi belgelerini ve anılarını dikkatle inceledi. Ayrıca birçok yönden; vebanın yakın tanığı, devlet memuru ve bir entelektüel olan Samuel Pips' in günlüklerini kullandığı da bilinmektedir. Defoe; romanını bir uyarı olarak yazdı. Tam o sırada yeni bir veba, Marsilya'da şiddetleniyordu ve Londra'ya taşınabileceğine dair korkular vardı.

Bu yayılmayı yavaşlatmak için, biz eve kalmalarının hayati öneme sahip olduğunu söylüyoruz. Önerilen önlemler hastalık ..." (*Boris Johnson, 23 Mart 2020 tarihinde ulusa sesleniş konuşmasından*)

Yiyecek ve birçok gereksiz şey, satın almak için evden ayrılma ihtiyacı, büyük ölçüde tüm şehri mahvetme sebebiydi. Çünkü bu anlarda insanlar birbirlerine hastalığı bulaştırdı. (*Defoe 1722, "Veba Yılı Günlüğü"*)

Sokaklarda ne kadar az insan var! Evet, sanki dünyaya veda etmişler gibi çıldıranlar. Borsaya gittim, ancak sadece yaklaşık 50 kişi vardı. Ama yakında, görünüşe göre, daha da azı olacak. Bugün Londra sokaklarına söyleyin: "elveda" (*1665 "Samuel Pips Günlüğü"*)¹

Londra, uzun bir tarihe sahip tüm Avrupa başkentleri gibi birçok salgın yaşadı. Tıp bilimi ilerliyor, ancak şu ana kadar anlaşılamayan bir hastalık ile karşı karşıya kaldığımız durumlarda, enfeksiyonun yayılması ve halkın davranışı, 17. yüzyılda İngiltere'nin başkentinde olanlardan çok farklı değil.

"Korkunç veba kraliçesi şimdi bize geliyor!" (*Defoe 1722, "Veba Yılı Günlüğü"*)

¹ <https://arzamas.academy/materials/769>; Erişim tarihi: 24.04. 2020

"Korkunç covid19 şimdi bize geliyor!"

Koronavirüsün ilk haberi, Çin Yeni Yılı'nın birkaç gün öncesinde geldi. Avrupa ülkeleri birkaç yıl önce kendilerini ziyaret etmeyip; ebola ve sars kimliğinde Afrika ve güney Asya' da, binlerce ölüme neden olmasının ardından sakinleşen *Veba Kraliçesi' ni* anımsadılar. Avrupa artık 21. Yüzyılda ve salgın hastalıklar yoksul ülkelerin sorunuymdu. İki bin yıl sonra yine Roma'dan çılgınlık yükseldi. 12 Mart'ta Birleşik Krallık' ta hastalığın ilk vakası bildirildi.

XVII. Yüzyılda insanlar ve hastalıklar çok daha yavaş seyahat ediyordu. Veba; Hollanda yakınlarından Londra'ya iki yıl da ulaştı.

19 Ekim 1663: Sir W. Batten'le, Cornhill'deki bir kahvehaneye gittik. Hakkında birçok söylentinin dolaştığı Hırvatistan'daki olaylar hakkında konuşuyoruz ve ayrıca veba'nın Amsterdam'a varmasının üzerinden 9 ay geçmesini... (Defoe 1722,"*Veba Yılı Günlüğü*")

25 Temmuz 1664: Sir W. Batten ve ben tekrar kahvehaneye gittik, ama detaylı haber yoktu, sadece veba konuşuluyordu. Hollandalılar arasında daha da yayıldığını söylüyorlar.(Defoe 1722,"*Veba Yılı Günlüğü*")

Defoe' nun romanının başlangıcında değinilen "*veba hakkında konuşmanın zaten her yerde olduğu*" saptaması yaklaşık aynı tarihe ilişkindir.

1664 Eylül'ün başında komşularım ve ben vebanın Hollanda'ya döndüğünü öğrendik, çünkü 1663 yılında özellikle Rotterdam ve Amsterdam'da şiddetli bir öfke vardı. Bazıları İtalya'dan getirildiğini, diğerleri Levant'dan geldiğini söylüyor. Asya malları olan gemiler, birisi Gandia'dan, biri de Kıbrıs'tan geldi. Ancak, nereden geldiğinin ne önemi var? Herkes vebanın Hollanda'ya döndüğünü kabul ediyor. (Defoe 1722,"*Veba Yılı Günlüğü*")

"Büyük şehrin sorunları":(1665"Samuel Pips Günlüğü")²

Londra'yla ilgili sorun, veba salgınından hemen önce, şehrin muazzam bir şekilde büyümesiydi. İngilizler, Cromwell'in katı kuralının şiddetli çileciliğine veda ederek, II. Charles'ın tüm ülkeyi enfekte ettiği neşeli ve anlamsız atmosfere heyecanla girdi.

Londra büyük fırsatların, aktüel kültürün ve çok çeşitli eğlencelerin mekânı haline geldi. Geçici olarak savaş yoktu ve işsiz askerler de başkente akın etti. Şehrin nüfusu bir şekilde neredeyse bir gecede 100 bin kişi arttı.(1665"Samuel Pips Günlüğü")

Resim:1. 1666 yılında veba ve ateşten sonra Londra³

Bu sonuç bekleniyordu. Kimse şaşırmadı. Tamamen sağlıksız koşulları olan kalabalık evlerde yaşayan başkent sakinlerinin sayısı birçok kez arttı. İnsanların yanında çok sayıda sıçan büyüdü ve

² <https://arzamas.academy/materials/769>; Erişim tarihi: 24.04. 2020

³ Telif hakkı; Bettmann Ajans

yetiştirildi. Farelerin konuğu olan pireler, veba bakterilerinin asıl taşıyıcılarıydı. Londra salgını yaymak için ideal bir yer haline geldi. Artık sıçanlar ve pireler çok daha küçük hale geldi. Ancak, insanlar bu kez de koronavirüsü tolere edemez durumdalar. Yalnızca Kalabalık ofisler, işletmeler, kahvehaneler ve dükkânlardan bahsetmiyorum, kalabalık toplu taşıma; 17. yüzyılda vebanı yayılmasında gecekondu mahalleleriyle aynı rolü başarıyla gerçekleştirdi.

“Her dakika ölüleri taşırlar ve Tanrı'nın korkusuyla yaşayanların inlemelerini ve ruhlarını dinlendirmek isterler!” (Defoe 1722, "Veba Yılı Günlüğü")

Londra Büyük Veba, 1664' ün sonlarında, Covent Garden'daki *Uzun Dönümlük Caddesi'* ndeki bir evde başladı. Şimdi pahalı dükkânlar, şık tiyatrolar ve restoranlar ile merkez olan bu yer; 400 yıl önce kötü şöhretli ve milyoner olmaktan çok uzak insanların yaşadığı yerd. Önümüzdeki yıl Haziran'a kadar, enfeksiyonun yoksul alanların ötesine geçmeyeceği umudu gerçekleşmedi ve hastalık yavaş yavaş Londra Şehri'nin ticari bölgelerine ulaştı.

7 Haziran 1665: Hayatımda şimdiye kadar yaşadığım en korkunç ısı... Ve bugün, Drury Lane'de (Covent Garden) "Tanrı bize merhamet et" yazılı kırmızı bir çarpyla işaretlenmiş iki veya üç ev gördüm. Soğukkanlı olmama rağmen, onlar beni çok üzdü. Çünkü belleğimde bu tür bir deneyim ilkti. İlk veba eviydi.

10 Haziran 1665: Evde akşam yemeği yiyordu ve vebanın Şehir'e ulaştığını öğrendiği için çok telaşlandı... Sonra mektupları bitirmek için ofise gitti ve yatağa gitti. Ama hastalık hakkında çok endişeliydi. Ve kafam diğer düşüncelerle dolu, özellikle de Rab beni kendine götürmek istemesi durumunda işlerimi nasıl düzene sokacağım. O'nun iradesi ve büyük ihtişamı orada olacak.

Defoe:11-18 Temmuz haftası, ölüm sayısı 1761 idi, Ancak başlangıçta, gerçekte vebadan en fazla 16 kişi öldü. Elbette bu kısa sürede değişti. Özellikle Cripplegate topluluğunda ve Clerkenwell'de... Ağustos ayının ikinci haftasında C6'da 886 ve Clerkenwell'de 155 insan gömüldü. Kayıtlar ilkini, 850 ikincisini 150 olarak gösterdi. Olanlar vebadan ölmenin kaçınılmazlığını kanıtladı. Sessiz olun. Bir mezarlık boş değil, sessiz değil...

Kraliyet mahkemesi, Mayıs 1665'te Londra'dan Oxford'a taşındı. Yakında zengin varlıklı Londralılar da eşyalarını ve evcil hayvanlarını toplayıp açık havaya çıktılar. İster gönüllü ister istemeyerek ölümü, ya da sevdiklerini kaybetmeyi beklemeye devam edenler çoğunlukta idi. (Defoe 1722, "Veba Yılı Günlüğü")

Resim:2. 1885 “ Bir veba mezarlığında gece vardiyası” atılır ⁴

Defoe: “Londra'da üzüntü her yüzünde okunmuştur. Garip biçimde üzüntü de görünümünü değiştirdi. Londra'nın bütünüyle gözyaşları içinde olduğunu söyleyebiliriz... Herkes derinden endişeliydi. Hatta henüz şehrin bu kesimlerinde tamamen veba merhametine teslim olunmamış olsa da... Ve yas tutan insanlar sokaklarda yürüdüler. Hayır, hiç kimse en yakın arkadaşlarının anısını onurlandırmak için siyah giyinmemişti. Ama sokaklarda yas tutanların sesleri

⁴ Telif hakkı: Hulton Arşivi

duyuldu, Kadınların ve çocukların pencerelerinde ve sevgili akrabalarının ölmekte olduğu evlerin kapılarının dışında... Ölüm tarafından yakınların bekletilmesi anlarında; en duyarsız kalbin bile kayıtsız kalamayacağı kadar içten ağlamaların sesi duyuldu.

16 Ağustos 1665: Sadece hava karardıktan sonra eve geldim ve kilise bahçesine giden adımların yanında, dar bir sokakta, ölü bir veba bedeniyle karşılaştım ... Ama, şükürler olsun ki, beni çok fazla heyecanlandırmadı. Doğru, bu kadar geç dönmeme karar verdim.

31 Ağustos 1665: Kalktıktan sonra, Wulich'e (Londra'da, Pips zamanında - bir banliyö) taşınmak için birkaç şey yaptı. Veba bu hafta tüm beklentilere karşı çok fazla yayıldı. Toplam ölen sayısı 7.000 artı. 100 lerle sayılma geride kaldı. Neredeyse her hafta 2.000 yeni ölüm. Ve bu ay 6.000'den fazla kişinin vebadan öldüğü söyleniyor... Bu ay sona erecek. Herkes neredeyse tüm krallığa yayılmış veba hastalığının büyüklüğünden derin üzüntü duyuyor. (Defoe 1722, "Veba Yılı Günlüğü")

Londra'da salgının zirvesine Ağustos ayında ulaşıldı. Yöneticiler ve din görevlileri şaşkınlık içinde yeni yasaklarla durumu kontrol etmeye çalışıyorlardı. Kırsala gitmesi engellenen Defoe; iki hafta boyunca kendini evinde kilitlemeye karar verdi. Şehrin hayatını sadece pencereden izleyebilirdi.

Pencerelerimden kasapların yerleştiği yeri, kasaplara bağlı iş yerlerini görebilirsiniz. Ve gecenin neredeyse tüm karanlık zamanlarında, ölümlerle dolu araba, sokağın sonunda durdu ve dolu gitti. Ve kilise bahçesi çok uzak değildi. Sonra yakında yeni bedenler almaya geldi. "Öyleyse, övgü senin için olsun Veba! Karanlığın mezarından korkmuyoruz"(Defoe 1722, "Veba Yılı Günlüğü")

Resim: 3. 1665 Veba Zamanında Londra Sokakları⁵

Koronavirüs salgınının başlangıcında, özellikle Londra'da, birçok insanın dükkanlara koşması, yiyecek ve hijyen malzemeleri stoklaması ve en önemlisi tuvalet kağıdı alması dikkat çekiciydi. Süpermarketler; korkmuş halkı, yeterince yiyecek olduğunu ve stokların daha birkaç yıl yeteceğine ikna edemediler. Yönetim; önceden stoklamaya gerek olmadığını boşuna tekrarlayıp durdu. Kendini koruma içgüdüğü artan halkın toplumsal belleğinde hastalıktan değil açlıktan ölme korkusu 2. Dünya savaşı nedeniyle olsa gerek, daha canlı bir yönlendiriciydi. Güvence söylemlerine cevap veremeyecek ölçüde açlık öncelikli korkularıydı.

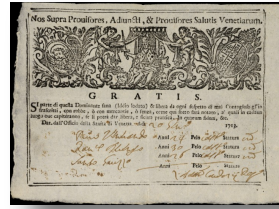
Defoe: Vebanın yaklaşmasını öngören birçok aile, ailelerinin tüm üyeleri için yeterli olandan fazla yiyecek ve diğer gerekli gördükleri malları evlerine doldurdu. Evler öylesine sıkı kilitlerle kapandı ki, neredeyse hava bitene kadar kimse onları görmedi veya duymadı. Birçok ailenin ise evleri bomboştu... Tüm zanaatkarlar, özellikle çeşitli süslemeler ve daha az gerekli giysi ve mobilya parçaları yapanlar, kurdele dokumacıları, altın-gümüş dantel işlemecileri, yıldız ustaları, terziler, şapkacılar, ayakkabı üreticileri ve eldivenciler, ayrıca mobilya döşemecileri, aynalar yapanlar ve benzer mesleklere sahip diğer aileler çalışmayı

⁵ Telif hakkı: Hulton Arşivi

durdurdu. İşçileri kovdu ve iş yerlerinde bu üreticilere güvenen herkes artık açlıkla da savaşmalı... (Defoe 1722, "Veba Yılı Günlüğü")

Bu arada veba devam etti.

23 Nisan 1666: Bu sabah, parlamento sadece kışa kadar işi askıya almak için toplandı. Veba vakaları; duyduğum gibi, yine şehirde çok ve ülkede bütün olarak daha fazla arttı. (Defoe 1722, "Veba Yılı Günlüğü")

Resim: 3. Veba nedeniyle karantinaya ve kısıtlamalara rağmen hamilinin serbestçe geçmesine izin veren bir pasaport belgeleri. Venedik, 1611-1713

Son?

Modern tarih yazımında, veba salgınının sonunu; Eylül 1666' da dört gün süren, şehrin büyük bölümünü, Kule'den Holborn' a kadar tahrip eden ve dezenfekte eden Büyük Londra Ateşi ile bağlamak gelenekseldir. Enfeksiyonlar ve hastalıklar ardı ardına tekrar görülmesine karşın, Londra'nın güvenli olduğuna karar verildi ve kral mahkemesi ile geri döndü.

Ancak Samuel Pips' gelişmelere oldukça şüpheyle yaklaşıyordu.

Pips 20 Kasım 1666: Kısa bir süre ofisteydim. Ardından vebanın sonu için teşekkür ayinine katılmak üzere kiliseye gittim. Ama Tanrım! Şehirde hala acele ettiklerini söylüyorlar, çünkü hala vebadan ölen insanlar var. Ölülerin resmi listelerine inanıyorsanız, 20-27 Kasım 1666 haftası için Londra'da vebadan yedi kişi öldü ve ölümler birkaç hafta daha devam etti. (1665"Samuel Pips Günlüğü")⁶

Ateşin, sıçanlar ve pirelerin yok edilmesinde kesinlikle olumlu bir rol oynamasına karşın; belirleyici faktörün meclis tarafından getirilen, belediye başkanı Lord Aldermen ve özel eğitilmiş gardiyanlar tarafından uygulanan sert izolasyon önlemleri olduğu, bu gün de savunulmaktadır. Hastalığın yayılması yavaşladı ve bir yıl boyunca enfekte olan herkes ya öldü ya da gerekli bağışıklığı aldı.

Veba ile mücadele hakkındaki kraliyet kararnamelerinden bazı alıntıları Tarihçi Olga Togaev' nın araştırmalarına dayanarak özetlersek, Orta Çağ'da Avrupalılar tarafından test edilen veba salgınının yarattığı krizle mücadelede, yönetim erkinin yaklaşımı ile günümüz uygulamaları arasında ne kadar çok benzerlik olduğunu görmemiz kolaylaşacaktır:

⁶ http://lib.ru/PRIKL/DEFO/defoe_journal.txt Erişim Tarihi: 06.05.2020

1. Güvene ve saygıya değer insanlar, bir vebanın yaşadığınız bölgeye yaklaştığını, birçok komşu bölgede çok sayıda kişinin öldüğünü bildirdiyse, kendi güvenliğinizi ve sevdiklerinizin güvenliğini sağlamak için önlemler alınmalıdır.

2. Kendinizi vebadan korumanın en iyi ve en güvenilir yolu; şehri, evini terk etmek ve aileyi götürmektir. Mümkün olduğunca kaçmaktır: Bir ülke mülküne, akrabalarınızın yaşayabileceği başka bir şehre veya sadece büyük tıkanıklığın olmadığı bir köye. İnsanların bu yolla kendilerini enfeksiyondan koruma şansı vardır. Fonlar izin veriyorsa, dağ eteklerinde olan bir ev satın alın ya da yerel bir kırsalda, temi ve müreffeh bir köylüde bir oda kiralayın. Başkalarıyla ne kadar az iletişim kurarsanız o kadar iyi olur.

3. Eğer kader başka türlü karar verdiyse ve kentinizi terk edemediyseniz, unutmayın: insanlar ana düşmanlarınızdır! Veba sinsidir, hızla gelişir ve kendini farklı şekillerde gösterir. Veba belirtilerini fark etmeyebilirsiniz. Bu yüzden konuştuğunuz kişinin zaten hasta olduğunu ve birkaç gün içinde öleceğini fark edemezsiniz. Herhangi bir harici temastan kaçın, evinizin kapılarını komşulara, arkadaşlara, tanıdıklara ve hatta akrabalara kapatın. Kendiniz de onları ziyaret etmeyin. Dahası, yabancıların evinize girmesine izin vermeyin, özellikle uzaklardan gelenleri, Ortadoğu ülkelerinden olanları, bildiğiniz gibi vebanın geldiği yerden gelmiş olabilir.

4. Hiçbir koşulda şehir limanını ve yüksek olasılıkla Orta Doğu ülkelerinden gelen gezginlerle buluşabileceğiniz alışveriş merkezlerini ziyaret etmeyin. Bu tür ziyaretler bir şekilde kaçınılamazsa; bu insanlardan uzak durmaya çalışın (rüzgâr tarafında durmak en iyisidir). Onlara dokunmayın, onlardan herhangi bir hediye kabul etmeyin veya kişisel eşyalarını toplamayın. Çünkü hepsi enfekte olabilir.

5. Genel kurul toplantılarına katılmayın. Birçoğunun onları salgından kurtulmanın kesin bir yolu olarak görmesine rağmen, kiliseleri, duaları, dini alayı ve diğer dini toplantıları ziyaret etmekten kaçın.

6. Şifacıların hareketi hakkında şüpheli olun. . Pratikte görüldüğü gibi, bir kişinin kendi etini bir bela veya kirpikle öldürmesi, veba için bir tedavi olarak haklı çıkarmaz. Size gerçek bir inancın yüceliğini getirmese bile bu tür dini uygulamalardan kaçın.

7. Bir cenaze törenine katılmak gibi değerli bir Hıristiyan geleneğini de unutmak zorunda kalacaksınız. Sevdiğimiz, bir arkadaş veya akraba hakkında konuşsak bile, bir kez daha dışarı çıkmayın ve benzer alaylara katılmayın. Kurtuluşun en önemli koşulunu hatırlayın! Yabancılarla iletişimden kaçınmak için mümkün olan her yollu sonuna kadar zorlayın.

8. Veba nedenlerinin henüz kesin olarak belirlenmediğini biliyorsunuz. Bu nedenle evinizde ortaya çıkmaması için tüm olası yollar dikkate alınmalıdır. Birçok bilgili insanın şehirlerdeki kötü havanın hastalığın yayılmasına katkıda bulunduğunu iddia ettiği düşünüldüğünde, evinizi mümkün olduğunca korumaya çalışın. Buradaki en iyi yol; yangın, evde dumanı yapmak ve korumaktır. Ayrıca aile üyeleriniz tarafından nitrat buharını solumaktır. Bu yöntemlerin hiçbirini küçümsemeyin. Ya yardım ederlerse?

9. Benzer şekilde, kamu kuyularına da dikkat edin. Bilirsiniz: Yahudilerin zehirlenmesi nedeniyle vebanın ortaya çıktığı söylentileri var. İhtiyaçlarınız için sadece şüpheye yol açmayan suyu (en iyisi - kendi kaynağınızdan) kullanın. Eve giren tüm şüpheli şeyler derhal yıkanmalıdır (eğer onları herhangi bir şekilde yakamıyorsanız)

Resim: 4. 1690-1710 Vebadan korunma yollarını anlatan Latince kural ve öneri kılavuzu

10. Son olarak, vebanın geldiği şehirde kalmak, salgının yayılmasıyla birlikte gelen soygunculara dikkat etmenizi zorunlu kılar. Soyguncular altın çağı yaşıyor. Evinizin kapılarını kilitli tutun, kazara soyguncuların kurbanı olmamak için yanınızda herhangi bir değerli eşya taşımayın.

11. Tüm bu yöntemler yardımcı olmadıysa ve kendinizi iyi hissetmediyseniz (baş ağrınız veya ateşiniz olsa bile) derhal bir doktora danışın. Ancak, dikkatli olun, çünkü şifacıların çoğu aslında gerçek şarlatanlardır. Özel bir veba maskesi ve deri veya mumlu kanvastan yapılmış bir kostüm giydikten sonra meydan okumaya başlayacak olan yetenekli bir şifacının ihtişamını güvenceye alan kişiyi seçin.

12. Geri kalanı için sadece dua etmelisin.⁷

Resim: 5. 1656 Dr. Schnabel von Rum. Paul Furst tarafından yapılan hiciv gravürü.

İtiraf etmeliyiz ki, insanlığın aşı olmayan yeni bir hastalık ile karşı karşıya kaldığı bugün önlemler Orta çağa önlemlerine çok benziyor. Koruma donanımları daha konforlu malzemelerden yapılmış olsa da. Bununla birlikte, bu sefer karantinamızın bir buçuk yıl değil, birkaç ayla sınırlı olacağını umuyoruz. Ve yeni bir talihsizliği ortadan kaldırmak için, Büyük Ateş de gerekli değil...

Covit 19 virüsü ve sosyal, ekonomik ve politik etkilerinin detaylı incelemelerin konusu olacağı yakın gelecekte, bu gün söylenenlerin bir kısmını geçersiz kılacaktır. Hep birlikte tanıklık ettiğimiz gelişmelerin ortasında, toplum adına karar vericilerin en yetkin olanlarının bile; zihinsel-bilişsel yeteneklerinin çok karmaşık, anlamsızlık ve tutarsızlık boyutlarıyla, toplumsal ironinin belgelerine

⁷ Togaev Olga; <https://arzas.academy/materials/769>, Erişim Tarihi: 06.05.2020

dönüşecek, sosyal medya beyanlarını anımsayacağız. Gelişmiş teknolojilerin sürekli güncellendiği küresel uygar dünyanın yöneticileri birbirleriyle benzer olarak; zayıf olanın basitçe görmezden gelinmesi, başkalarının durumlarına kayıtsız kalınması ve sistemin pandemi sonrasında da ayakta kalması için korunması önlemlerinin öncelenmesini seçtiler. Her gelişmeyi anlıyorlardı. Ancak acı sonuçlar başkalarına yönlendirilebildiği sürece umursamıyorlardı. Krizi inkâr etmemelerine karşın; ürettiği acıyı inkâr eden medya manipülasyonlarını güçlendiriyorlardı. Siyasetin, uzun bir geleneği vardı. Acı, yoksulluk, derin sosyal sorunlar kaçınılmazdı. Yalnızca emin olabilecekleri; hiçbir şeyden asla sorumlu tutulmayacaklarına dair politik bir tutumun geçerliliği... Toplumdaki sosyal ve ekonomik statülerinin dokunulmaz olduğu...

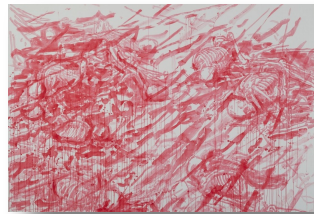
İnsanlık tarihinin farklı aşamalarında, her biri görsel sanatların canlı bir şekilde tepki verdiği, büyük ölçekli salgınlar tarihi biçimledi.

Resim: 6. 1665 Büyük Londra Vebası; İllüstrasyon, Güzel Sanatlar Görüntüleri / Miras Görüntüleri; Getty Images /

Resim: 7. 1526, Yaşlı Peter Brueghel. Ölüm Zaferi. Fragment. Prado, Madrid

Resim: 8. Zhang Huan, 2020, salgını sırasında Şangay'daki, Forbes Life'in isteği üzerine tuttuğu "Çin'den" günlüğü